

Похілько Д.С.

Кандидат психологічних наук.

Старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру

Національного університету цивільного захисту України.

Національний університет цивільного захисту України.

м. Харків, Україна.

ВІДЧУТТЯ ПАТРІОТИЗМУ, ЯК ПРОЯВ ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ ЛЮДИНИ

За роки своєї незалежності українське суспільство потерпіло кардинальних змін. Ці зміни відбулися не лише в загальній будові структури нашого суспільства, а й в менталітеті самих громадян. Можна сказати, що за цей час населення України пройшло шлях розвитку від однорідної «радянської маси» (суспільство, в якому не було чітких національних розмежувань, а підтримувався стандартний загальний образ «радянського громадянина») до цілком свідомого українця. Людини, яка має чіткі уявлення про свою національну належність, про культуру та традиції свого народу тощо.

Виходячи з того, що образ національної належності є часткою уявлень особистості про себе, як про суб'єкта діяльності, можна сказати, що Я-образ національної належності це складова Я-концепції особистості. А отже, має свої прояви на всіх її рівнях: когнітивному, емоційному та поведінковому.

На когнітивному рівні Я-образ національної належності проявляється у чіткому сформованому уявленні про себе, як представника певної нації. Людини, якій притаманні характерні риси усього народу в цілому. Наприклад, «Я-українець» – я людина, що сильна духом, справедлива, працьовита та щедра.

На *емоційному рівні* проявляється в переживання пов'язаних з національною належністю. Переживання можуть носити, як позитивний так і негативний характер. Наприклад, «Я-українець» – я пишаюся, що мої предки були запорізькими козаками.

На *поведінковому рівні* проявляється у відповідних діях та реакціях, які людина вважає притаманними для себе, як представника певного народу. Наприклад, я люблю сало, бо я – українець.

Формування певного образу національної належності «Я-українець» в особистості відбувається протягом певного часу, та відповідає загальним законам розвитку (має декілька послідовних стадій). Одразу хочемо зауважити, що їх границі значно розмиті та не мають певних вікових показників.

В загальному алгоритмі формування Я-образу національної належності в особистості можна виділити наступні стадії:

– *несвідома стадія*, характеризується відсутністю будь-яких уявлень про національну належність. В більшості випадків ця стадія характерна для дітей, бо вони ще тільки починають свій процес соціалізації та пізнання самого себе;

– *стадія збору інформації*. Ця стадія характеризується збором інформації про соціальне середовище в якому знаходиться особистість; вивченням історичних фактів, особливостей культури та звичок; накопичення знань про традиції та характерні риси того чи іншого народу;

– *стадія формування національного образу*, характеризується формуванням в когнітивній сфері особистості певних національних образів, притаманним різним народам;

– *стадія особистісної ідентифікації*. Ця стадія характеризується для особистості певною ідентифікацією з нацією; чіткість знань про культуру, звичаї та традиції певної нації; поважанням їх;

– *стадія чіткої особистісної позиції (або патріотизм)*. Для цієї стадії характерна не лише чітка ідентифікація з певним народом, а й емоційне переживання за долю своєї нації, за події, що відбуваються в державі тощо. Для цієї стадії характерним є прагнення діяти та змінювати соціум в якому живе особистість.

Як ми вже говорили, відчуття національної належності входить в загальну структуру Я-концепції особистості, а отже, сформованість чітких уявлень про свої фізичні, інтелектуальні, моральні та інші особливості говорить про її психологічну зрілість.

Хочемо звернути Вашу увагу на те, що у вирії останніх подій на теренах України сьогодні все частіше в нашому суспільстві можна зустріти патріотично спрямовану особистість. Це ще один доказ того, що труднощі загартовують не лише тіло, а й моральний дух, особистість в цілому.